

Ghidul banilor

Tot ce trebuie sa il inveti pe copil despre bani,
din copilarie pana la adolescenta.

CUPRINS

sau **Ce vei gasi aici:**

I. PRESCOLAR: Ajuta-l sa inteleaga ce inseamna banii

- I.1. Cum vad prescolarii banii
- I.2. Ce probleme apar la aceasta varsta
- I.3. Cum ii explici ce inseamna banii
- I.4. Pusculita cu exercitii

II. PRIMAR: Invata-l cum sa economiseasca mai mult

- II.1. Cum vad scolarii banii
- II.2. Ce probleme apar la aceasta varsta
- II.3. Cum il inveti sa economiseasca
- II.4. Pusculita cu exercitii

III. GIMNAZIAL: Invata-l cum sa cheltuiasca mai putin

- III.1. Cum vad preadolescentii banii
- III.2. Ce probleme apar la aceasta varsta
- III.3. Cum il inveti sa cheltuiasca mai putin
- III.4. Pusculita cu exercitii

Trimite ghidul si altor parinti

CUPRINS

sau **Ce vei gasi aici:**

IV. LICEAL: Responsabilizeaza-I!

IV.1. Cum vad adolescentii banii

IV.2. Ce probleme apar la aceasta varsta

IV.3. Cum il responsabilizezi

IV.4. Pusculita cu exercitii

IV.5. Cinci sfaturi pentru cand va pleca la facultate

V. Recomandari generale pentru toti parintii

VI. Feedback-ul tau

VII. Despre SuntParinte.ro

Trimite ghidul si altor parinti

INTRODUCERE

Banii reprezinta o parte importanta a vietii de zi cu zi. Stim cu totii cat de dificila devine uneori gestionarea lor. De aceea, iti prezentam cateva metode prin care sa il inveti cu usurinta pe copil ce inseamna banii si valoarea lor.

Ce poti sa ii spui copilului tau despre bani daca este prescolar? Cum poti sa il inveti pe adolescent sa fie responsabil?

Educatia financiara incepe devreme si nu se termina niciodata. De aceea, iti oferim raspunsuri pentru problemele specifice fiecarei etape de varsta si iti propunem o abordare transdisciplinara cu informatii si activitati practice din domenii precum: psihologie, pedagogie, consiliere scolara, economie si publicitate.

Iti dorim lectura placuta!

I. PRESCOLAR

Ajuta-l sa inteleaga ce inseamna banii

I.1. Cum vad prescolarii banii

- Ei pot crede ca orice bancnota sau moneda poate cumpara orice fel de obiect.
- Nu inteleg notiunea de schimb: pentru a obtine ceva, trebuie sa dai ceva la randul tau.
- "Banii" reprezinta pentru ei doar niste obiecte concrete, fara o valoare reala. De aceea, ei sunt dispusi sa ofere o suma mai mare decat pretul obiectului pe care si-l doresc.
- Nu stiu prea multe despre cum se obtin banii: pot avea impresia ca oricine poate obtine orice suma de bani, oricat de mare ar fi aceasta.
- De aceea, este bine sa cunoasca faptul ca tata sau mama merg la serviciu pentru a castiga bani. Astfel, incep sa isi formeze o reprezentare a modului in care sunt obtinuti banii. Este o baza pentru ca ei sa poata invata ca banii se obtin prin munca – invatandu-i astfel si valori morale.

I.2. Ce probleme apar la aceasta varsta

- Cer jucarii sau dulciuri prea multe sau prea scumpe.
- Nu accepta sa astepte pana cand vor primi ceea ce isi doresc. (“Vreau acum!”)
- Nu inteleg raspunsul parintilor :”Nu avem bani acum pentru aceasta jucarie”.

I.3. Cum ii explici ce inseamna banii

Cea mai simpla modalitate: JOCUL.

li poti propune o serie de jocuri simple si amuzante: sa sorteze diferite monede in functie de marime sau culoare, sa construiasca turnuri din ele sau sa arunce monede una peste alta. In acest timp, spune-i ce valoare are fiecare moneda. Inconvenientul acestui tip de activitate este ca va fi nevoie sa se spele foarte bine pe maini si sa il supraveghezi pentru a nu introduce banii in gura. De aceea, pentru a evita contaminarea cu diferiti microbi, se pot utiliza bani de jucarie.

Dupa ce s-a familiarizat cu forma si marimea lor, puteti juca alt joc: cere-i sa ghiceasca ce monede se afla in buzunarul tau sau in poseta, doar pipaindu-le.

Ce poti sa ii spui copilului prescolar despre bani

- Bani au diferite forme si marimi. Pot fi de metal – moneda sau de hartie- bancnota.
- Valoarea banului se poate explica in termeni de “Cate mere poti sa cumperi cu aceasta bancnota/moneda?”
- Nu exista o corespondenta intre marimea bancnotei sau monedei si valoarea lor. Chiar daca o moneda sau o bancnota are o dimensiune mai mare, nu inseamna ca valoarea ei este mai mare sau ca poti cumpara mai multe obiecte cu ea. Important este ce scrie pe bancnota sau pe moneda: 5 lei, 10 lei etc.
- Ce inseamna “restul”. Explica-i micutului ca uneori bancnota pe care o dai vanzatorului are o valoare mai mare decat pretul obiectului. De aceea, vanzatorul trebuie sa iti dea inapoi banii care sunt in plus. Cel mai usor va intelege acest concept printr-un exemplu concret.
- Bani sunt folositi pentru a cumpara obiecte din magazine sau pentru a plati anumite “servicii”: doctorul, facturile etc. De aceea, ar fi util sa-l iei pe copil cu tine cand platesti diverse servicii precum factura la telefon sau energia electrica.
- Fiecare tara are o moneda specifica. La noi, aceasta se numeste “leu”, dar in alte tari exista alte tipuri de monede. (In SUA, dolarul, etc.)

- Parintii primesc, in fiecare luna, o suma de bani. Cand ii povestesti despre modul in care se castiga banii, mentioneaza si faptul ca oamenii mari muncesc nu doar pentru bani, ci si pentru ca realizeaza activitati care le fac placere.

Explica-i faptul ca majoritatea lucrurilor din jur costa bani

La varsta lui este foarte probabil sa nu constientizeze acest lucru. Este bine sa ii explici legatura dintre bani si obiecte intr-un mod care sa nu il nelinisteasca sau care sa ii provoace anxietate. Povesteste-i pur si simplu de unde provin lucrurile din casa, cum ati fost la magazin, ati dat o anumita suma de bani pe ele si le-ati putut aduce acasa.

La cumparaturi

Daca mergi impreuna cu micutul la cumparaturi, cozile sunt cel mai bun moment pentru a schimba impresii, pentru a observa faptul ca toti oamenii dau bani si primesc rest alaturi de bonul de casa. Prezinta-i si notiunea de “bon de casa”: o hartie pe care sunt notate numele tuturor obiectelor pe care le-ai avut in cosul de cumparaturi alaturi de pretul lor.

Povesteste-i cum au aparut banii

Spune-i cum, la inceput, in locul banilor, oamenii foloseau diverse obiecte pe care le schimbau pentru a obtine alte obiecte de care aveau nevoie. La inceput, oamenii foloseau in loc de bani, vite sau diverse alimente.

Acest schimb de obiecte sau animale purta numele de “troc”. Primele monede de metal au aparut in China. Cauta si alte informatii despre aparitia banilor care i-ar putea starni curiozitatea copilului tau.

Nu uita sa subliniezi, inca de la aceasta varsta, ideea ca banii nu decid valoarea unei persoane si ca mult mai importante sunt calitatile oamenilor. Poti folosi povesti care trateaza acest subiect sau fabule cu final moralizator.

I.4. Pusculita cu exercitii

A Invata-l ce inseamna sa economisesti

Copilul isi doreste o jucarie. In loc sa il refuzi, ii poti spune ca veti strange bani pentru ea.

- 1 Deseneaza obiectul dorit de copil.
- 2 Lipeste desenul pe un borcan transparent.
- 3 Cateva zile, lasa-l pe copilul tau sa puna maruntisul care iti ramane de la cumparaturi in borcan.
- 4 De fiecare data cand adaugati bani, numara banii pe care i-ati strans si spune-i de cati mai are nevoie.
- 5 Daca suma de bani care trebuie stransa este destul de mare, poti sa mai adaugi si cateva bancnote de la tine.

- 6 Pe masura ce adaugati bani in borcan, poti colora treptat desenul realizat, pentru a sugera cat mai concret apropierea de momentul in care obiectul dorit de copil va fi cumparat.
- 7 Cand suma este stransa, mergi impreuna cu copilul tau la magazin si cumperi obiectul dorit.

Este o modalitate de a-l ajuta pe copil sa isi faca o imagine despre ce inseamna sa economisesti bani si care este rolul banilor: acela de a facilita obtinerea unor bunuri sau servicii. Pentru ca deocamdata, copilul prescolar nu primeste bani de buzunar, va trebui sa folosesti banii tai pentru a-i face aceste scurte introduceri despre aspectele financiare.

B Jucati-va de-a vanzatorul

Pentru a intelege mai bine ce inseamna sa mergi la magazin si sa faci cumparaturi cu bani poti sa simulezi un “shopping” la tine acasa. Impreuna cu alti copii sau prieteni de familie puteti sa va jucati de-a vanzatoarea si cumparatorii.

De ce ai nevoie:

O masuta

Jucarii

Hartie si creioane

Cum se procedeaza:

- 1 In spatele masutei se va afla vanzatorul. Asaza niste jucarii la vedere; pe o foaie de hartie, in dreptul fiecarui obiect vor fi desenate cateva monede care vor reprezenta pretul obiectelor.
- 2 Oferă copiilor monede de acelasi fel. Fiecare copil va primi aceeași suma de bani.
- 3 Cerinta jocului este: cumpara cat mai multe obiecte.

Asa vor invata ca atunci cand mergi la cumparaturi e necesar sa te incadrezii in suma de bani pe care o ai, sa fii econom si sa cumperi cat mai mult cu bani cat mai putini.

O alta modalitate practica prin care il poti invata pe copil despre valoarea banilor si despre cum sa economisesti este sa profiti de intamplarile din familie. De exemplu, cand un obiect din casa are nevoie de reparatii sau “renovari”, profita de ocazie pentru a-i explica micutului ca este mai ieftin sa repari obiectul respectiv decat sa cumperi altul nou. Poti sa procedezi la fel si in cazul obiectelor de valoare mai mica (de exemplu: o pereche de cizme).

Concluzie

Nu uita, trei lucruri sunt importante cand ii explici ce sunt banii:
Sa realizezi acest lucru intr-un mod distractiv, simplu si pornind de la activitatile zilnice, obisnuite.

II. PRIMAR

Invata-l sa economiseasca mai mult

Motto: *Imi vine mai usor sa nu cheltuiesc nimic decat sa cheltuiesc putin.*
(Jules Renard)

II.1. Cum vad scolarii banii

- > Copiii invata acum conceptul de "numar", astfel ca pot sa opereze cu aspectul cantitativ. De asemenea, invata sa socoteasca, ceea ce faciliteaza utilizarea banilor. Copilul intelege mai usor operatiile pe care le realizeaza cu obiecte concrete, astfel ca manipularea concreta a banilor este un bun exercitiu pentru ei.
- > Poate fi invatata acum notiunea de "schimb valutar", pentru ca cel mic sa se familiarizeze cu aceste operatiuni.
- > Inca nu dispun de abilitatea de a planifica modul de cheltuire al banilor si, cu siguranta, vor cheltui banii in mod impulsiv.
- > Cei mai multi dintre ei inca nu au maturitatea emotionala de a accepta ideea de a economisi pentru viitor, mai ales pentru situatii neasteptate.

Trimite ghidul si altor parinti

- Au capacitatea intelectuală de a înțelege ce presupune faptul de a strânge și a cheltui bani. De aceea, acum este un bun moment de a-l încuraja să economisească pentru ceva ce își dorește.

II.2. Ce probleme apar la această vârstă

- Își doresc prea multe lucruri sau prea scumpe. Deși știu să calculeze suma necesară pentru a cumpăra un obiect și își dau seama că prețul depășește posibilitățile financiare ale părinților, nu vor renunța ușor la dorințele lor.
- Încă nu înțeleg în totalitate existența unor limite în ceea ce privește banii de care dispune familia.
- Le este greu să înțeleagă necesitatea de a economisi pentru situații neașteptate.
- Ei funcționează după regula “aici și acum”, iar dorințele pe care le au trebuie să fie satisfăcute, indiferent dacă există sau nu posibilitățile necesare.

II.3. Cum îl înveți să economisească mai mult

Prima sumă de bani pe care o primește: prima ocazie de a învăța cum să gestioneze banii

- Prima dată când îi dai bani copilului tău, ajută-l să-și organizeze. Dacă primește o sumă mare de bani cadou, nu îi pastră tu pentru el. Întreabă-l ce ar vrea să cumpere cu ei și dacă își dorește mai multe obiecte, ajută-l să aleagă. Încurajează-l să pastreze o parte din bani și pentru alte obiecte pe care și le dorește.

- Este bine sa aiba un loc special unde sa isi pastreze banii. I-l poti sugera tu sau lasa-l pe el sa il aleaga.
- De la aceasta varsta, copilul pleaca singur in diferite excursii sau tabere. Este o buna ocazie de a invata cum sa isi gestioneze banii pe care ii va lua cu el. Este posibil sa isi cumpere tot felul de lucruri nefolositoare si sa epuizeze toata suma rapid, insa astfel va invata ca data urmatoare sa foloseasca banii mai prudent.

Banii sunt facuti doar pentru a fi cheltuiti. Sau nu?!

La aceasta varsta, copiii cheltuiesc banii cu usurinta, pentru obiecte pe care si le doresc spontan. Este recomandabil sa ii prezinti si o alta perspectiva asupra banilor. Explica-i faptul ca banii castigati de voi se impart in: banii pentru cheltuielile de fiecare zi, in banii economisiti pentru situatii neasteptate si in banii stransi pentru scopuri pe termen lung.

Inca de la aceasta varsta, este bine sa il inveti pe copil ce inseamna activitatile caritabile sau filantropice. A imparti cu alti copii, care sunt defavorizati si nu au poate nici strictul necesar, este o activitate prin care cel mic va invata ce inseamna solidaritatea umana si isi va dezvolta in acelasi timp stima de sine, ajutandu-i pe ceilalti.

Diferenta dintre “a vrea” si “a avea nevoie”

Cere-i sa faca o lista cu tot ce ar vrea sa cumpere. Apoi cere-i sa le imparta in doua categorii: **dorinte si nevoi**.

Nevoile se refera la obiectele importante fara de care nu se poate descurca. Dorintele sunt obiectele fara de care poate trai, dar care i-ar face placere sa le aiba.

Da-i un exemplu pe care il poate intelege: isi doreste foarte mult o bicicleta, dar are mai multa nevoie de hrana sau de o haina de iarna. (Asigura-te ca si tu faci aceasta diferenta atunci cand mergi la cumparaturi alaturi de copilul tau.)

Cum il incurajezi sa economiseasca pentru lucrul pe care si-l doreste

“Saptamana asta strang bani pentru o noua jucarie. Esti de acord, mami?”

- Ajuta-l sa imparta banii de care dispune in mai multe sectiuni: pentru cheltuieli actuale, pentru caritate, pentru scopuri apropiate sau pentru scopuri indepartate. Poate pastra banii de care dispune in mai multe plicuri, borcane sau cutii pe care sa le eticheteze in functie de scopurile pentru care ii aloca.
- De asemenea este bine ca recipientul in care strange banii sa ii permita sa vada progresul facut. De exemplu, o cutie de plastic transparenta sau un borcan de sticla il va incuraja pe copil sa continue sa economiseasca bani.
- Banii pe care ii strange copilul tau vor fi cheltuiti in functie de preferintele sale. Daca isi doreste foarte mult un anumit lucru, lasa-l sa il cumpere dupa ce a strans suma respectiva. Pentru a-i incuraja acest obicei, este necesar ca el sa poata fi multumit de ceea ce obtine prin acest comportament.

“Am facut curat in camera. Primesc bani pentru asta?”

A recompensa sarcinile casnice prin bani poate reprezenta o modalitate de a-l invata pe copil managementul banilor. Este bine sa ai grija la cateva detalii.

Avantajul recompenselor financiare: copilul indeplineste sarcinile pe care i le dai si castiga bani, avand astfel ocazia sa invete managementul banilor.

Dezavantajul: sarcinile in casa sunt o responsabilitate familiala pe care copilul este bine sa si-o asume fara a fi nevoie de o motivatie financiara. Este recomandabil sa inteleaga faptul ca fiecare membru al familiei are anumite obligatii in casa pe care le indeplineste pentru ca isi asuma aceasta responsabilitate. In caz contrar, ar putea sa refuze realizarea unei sarcini daca suma de bani i se pare prea mica.

Solutia de compromis: Nu asocia sarcinile obisnuite pe care le are de indeplinit cu banii pe care ii oferi copilului. Utilizeaza mai mult recompense sociale de genul: zambetul, o imbratisare sau lauda de fata cu alte persoane. Poti sa ii oferi bani in plus numai daca vrea sa realizeze sarcini suplimentare, care nu intra in atributiile lui.

La cumparaturi

Cere-i sa te ajute la lista de cumparaturi si ia-l cu tine la magazin. Respecta lista pe care ati realizat-o impreuna. In acest fel, il vei invata sa evite cumparaturile spontane si sa inteleaga ca dispuneti de un buget limitat.

Implica-l in alegerea dintre mai multe produse de acelasi fel. Cere-i sa compare preturile si gramajul, pentru a descoperi impreuna care oferta este mai avantajoasa etc. Astfel, isi va forma obiceiul de a compara produsele pentru a face o alegere buna, isi va exercita abilitatea de calcul matematic si va intelege mai multe despre bani si cheltuieli.

“Daca vrei sa afli valoarea banilor, incearca sa ii imprumuti.”

Daca iti cere sa-i imprumuti bani pe langa suma pe care deja o primeste in mod constant, asigura-te ca profiti de aceasta ocazie pentru a-l invata si despre dobanda. Cere-i in plus un mic procent atunci cand iti va inapoia banii si explica-i ca acest principiu sta la baza imprumuturilor bancare. O mica lectie de acest gen il va incuraja pe copil sa economiseasca banii de care dispune pentru a nu avea nevoie pe viitor de imprumuturi.

II.4. Pusculita cu exercitii

A Joc: ce poti cumpara?

De ce ai nevoie:

O masuta

Jucarii

Hartie si creioane

Cum se procedeaza:

- 1 Deseneaza pe foaie pe o coloana mai multe monede si bancnote; pe a doua coloana desenati diferite produse pe care copilul si le doreste si de care are nevoie. Langa produse, treceti preturile lor.
- 2 Spune-i copilului ca banii desenati pe foaie sunt banii de care “dispune”. Cere-i sa calculeze suma totala.
- 3 Cere-i sa aleaga cat mai multe produse pe care le poate cumpara. Regula jocului este ca trebuie sa aleaga atat produse pe care le doreste pentru el, cat si produse pe care le-ar face cadou unei persoane dragi sau produse de care are nevoie.
- 4 La final, propune-i copilului sa stranga bani pentru produsele pe care le-a ales in cadrul acestei activitati.

Este o modalitate de a exersa matematica, dar si de a-l invata sa aleaga cum sa foloseasca banii.

B Lista de dorinte

De ce ai nevoie:

Foaie de hartie

Creion

Creioane colorate

Cum se procedeaza:

- 1 Propune-i copilului sa realizeze o lista a obiectelor pe care si le doreste, in functie de prioritati.
- 2 Asaz-o pe peretele din camera lui.
- 3 Marcati cu verde obiectele pentru care strangeti bani, cu rosu pe cele la care inca va mai ganditi daca le veti achizitiona si cu galben cele pe care le veti cumpara in scurt timp.
- 4 In dreptul celor pentru care decideti sa strangeti bani, puteti marca evolutia economiilor voastre.
- 5 Spune-i copilului ca poate modifica oricand lista, adaugand alte obiecte noi sau stergand de pe lista obiectele la care vrea sa renunte.

Astfel, copilul va putea vedea evolutia economiilor lui si isi va putea revizui dorintele, pentru ca va avea timp sa se gandeasca daca intr-adevar isi doreste obiectele respective.

III. GIMNAZIAL

Invata-l sa cheltuiasca mai putin

Motto: "Aproape orice om stie sa castige bani, dar nici macar unul dintr-un milion nu stie cum sa ii cheltuiasca." (Henry David Thoreau)

II.1. Cum vad preadolescentii banii

- Au abilitatea cognitiva de a intelege notiuni legate planuri de economii, dobanda sau credit, precum si de a intelege mecanismul deciziei de a cumpara un produs.
- La aceasta varsta, banii se leaga destul de mult de statutul social in grupul de prieteni al copilului. Cerintele lui devin mai sofisticate. Multi preadolescenti se vor lasa influentati de moda sau "trend-uri" in alegerile pe care le fac atunci cand cumpara produse. Prin urmare, la aceasta varsta copiii sunt usor de convinsi si influentat de reclame din mass-media.
- Banii devin mai ales un mijloc de a obtine hainele si accesoriile la moda sau de a iesi in oras cu prietenii.
- Modul in care copilul decide sa cheltuiasca banii depinde de obiceiurile formate pana la aceasta varsta. Cu siguranta, vor aparea in continuare alegeri gresite de gestionare a banilor.

Trimite ghidul si altor parinti

Insa bunele obiceiuri formate pana la aceasta varsta trebuie consolidate in continuare.

III.2. Ce probleme pot sa apara la aceasta varsta

- Dorinta exagerata de a cumpara. Este foarte probabil ca preadolescentul sa iti ceara bani in plus pentru ca isi doreste haine mai frumoase sau un telefon de ultima generatie, cu toate ca nu are nevoie in mod special de toate acestea.
- Presiunea sociala de a detine ultimele produse aparute pe piata il poate face sa se simta exclus din anumite grupuri care acorda o importanta deosebita aspectelor materiale.

III.3. Cum il ajuti sa cheltuiasca banii in mod responsabil

“In doua saptamani voi reusi sa strang bani pentru o noua bluza.” Ajuta-l sa planifice economiile.

Daca isi doreste foarte mult sa cumpere ceva, ajuta-l sa afle in cat timp va reusi acest lucru. Stabileste suma pe care este nevoie sa o stranga. Calculeaza cati bani va fi nevoie sa puna deoparte pe zi sau pe saptamana si timpul in care va reusi sa stranga suma.

Poti realiza cu el un tabel in care sa scrie: **obiectul** dorit, **suma totala** de care are nevoie, **termenul limita** pana la care va strange banii precum si **ritmul de economisire a banilor**: suma economisita raportata la un indicator temporal (pe saptamana sau pe luna). Tocmai ai schitat impreuna cu el un plan de economii.

Cumpar doar ce am nevoie!” - Cum sa reduci cheltuielile

Propune-i o provocare copilului tau: aceea de a reduce cheltuielile. Scopul este de a reduce cheltuielile inutile pe care le are, dar si de a-si da seama ca majoritatea lucrurilor pe care le cumpara nu sunt absolut necesare.

Pentru doua saptamani, propune-i sa incercati impreuna sa cheltuiti cat mai putin. Pentru o perioada veti folosi banii doar pentru lucrurile necesare: hrana, cheltuieli de transport, obiecte de necesitate urgenta. Vetii elimina iesirile in oras (puteti pretrece timpul in mod placut si acasa sau in parc) si cumparaturile spontane (acea pereche de cercei pe care “trebuie” sa o cumpere).

Pare dificil, dar tocmai de aceea se numeste “provocare”. Beneficiul este insa pe masura efortului. Dupa doua saptamani, va veti da seama cat puteti economisi renuntand la lucrurile de care nu aveti nevoie neaparat si va veti da seama pe ce anume se “duc” banii vostri. In plus, puteti folosi banii economisiti pentru a cumpara ceva ce va doreati de mult.

“Ce inseamna raportul calitate-pret?”

Explica-i un principiu important in alegerea produsului cumparat: cu cat calitatea este mai ridicata, iar pretul mai scazut, cu atat alegerea este mai potrivita. Cand faci cumparaturile importante (de exemplu : televizor, calculator, masina), poti sa exemplifici acest concept comparand impreuna cu el preturile si calitatea produselor existente pe piata.

“Cum se foloseste un card bancar?”

Acum este varsta potrivita sa ii arati copilului cum functioneaza un card bancar. Data viitoare cand retragi bani de pe card, ia-l cu tine si lasa-l sa urmareasca pasii necesari.

De asemenea informeaza-l despre infractiunile la care ar putea cadea victima atunci cand scoate singur banii de la bancomat. Nu uita sa mentionezi cateva detalii importante legate de utilizarea cardului bancar:

- Persoanele care asteapta la coada la bancomat trebuie sa pastreze distanta.
- In cazul in care cardul se blocheaza in bancomat, este recomandabil sa sune imediat la serviciul pentru clienti si sa ramana langa bancomat pana cand i se ofera solutia cea mai potrivita.
- Codul PIN al cardului nu trebuie pastrat in acelasi loc cu cardul si nici nu trebuie comunicat unei alte persoane.

“Ai vazut reclama la..?” - Cum influenteaza reclamele decizia de a cumpara

Atrage-i atentia asupra principalelor “trucuri” la care apeleaza reclamele pentru a vinde produsele: formulari precum “adevaratul gust al...”, “studiile arata ca...”, “succes garantat...” etc.

Spune-i ca multe reclame se adreseaza in primul rand copiilor si tinerilor pentru ca acestia sunt categoriile de cumparatori cel mai usor influentabili.

Comenteaza reclamele cu copilul tau. Ajuta-l sa analizeze critic ceea ce vede sau aude. Atrage-i atentia asupra exagerarilor folosite in descrierile din reclame. De asemenea, invata-l sa isi dea seama de modul in care sunt folosite sunetele si imaginile pentru a crea anumite senzatii sau stari emotionale. Cautati impreuna asemanarile dintre reclame: ce formulari sau cuvinte cheie apar in majoritatea dintre ele, cine sunt personajele care joaca rolurile, care este mesajul final?

“Nu era pe lista de cumparaturi, dar imi place acest produs.” - Ce este bine sa stii despre cumparaturile spontane

Cumparaturile impulsive sau spontane sunt unele dintre cele mai frecvente greseli de gestiune a banilor, nu doar in randul preadolescentilor sau adolescentilor, ci si in randul adultilor. De aceea, este bine sa evidentiezi caracteristicile acestui comportament.

Cumparaturile spontane sunt cele neplanuite, care sunt decise pe loc, in magazinul in care probabil ai intrat pentru a cumpara altceva, de care aveai nevoie. Cele mai frecvente cumparaturi spontane sunt dulciurile (asezate convenabil langa casa de marcat), hainele si accesoriile - in randul persoanelor feminine, guma de mestecat sau lamele de ras - pentru barbati. La baza lor, sta o alegere emotionala si dorinta de a primi o recompensa imediata. De aceea, multe dintre cumparaturile spontane sunt facute de catre sau la insistentele copiilor si adolescentilor.

Cum eviti cumparaturile spontane

- Propune-i copilului tau sa isi petreaca timpul liber in locuri in care sa nu fie tentat sa cheltuiasca bani: mall-uri, magazine, complexe comerciale etc. Multimea magazinelor si a ofertelor promotionale vor fi tentante si pot duce la cumpararea unor produse care nu erau planificate.
- Da-l banii de buzunar pentru doua saptamani sau pentru o luna. Astfel, va avea ocazia sa gestioneze banii si sa se incadreze in suma de care dispune. Daca epuizeaza suma inainte de data la care urmeaza sa ii dai bani, spune-i ca va trebui sa astepte pana atunci.
- Recomanda-i sa isi lase timp de gandire inainte de a cumpara ceva. Propune-i urmatoarea regula: sa astepte sa treaca 10 zile pana cand va cumpara obiectul pe care si-l doreste. Astfel, va avea ocazia sa isi dea seama daca isi doreste cu adevarat obiectul. (Sa aiba rabdare, nu o sa dispara din magazine)

III.4. Pusculita cu exercitii

Cum sa faci un buget

De ce ai nevoie:

Creion

Hartie

Trimite ghidul si altor parinti

Cum se procedeaza:

- 1 Realizeaza impreuna cu copilul un tabel care sa cuprinda urmatoarele coloane: data, suma cheltuita si produsele sau serviciile pentru care a cheltuit aceasta suma
- 2 Cere-i ca timp de o luna sa completeze in fiecare zi acest tabel.
- 3 Dupa ce a trecut o luna, ajuta-l sa realizeze un buget. Pentru aceasta, este nevoie sa realizeze un tabel in care sa noteze pe o coloana cheltuielile pe care le poate anticipa: iesiri in oras, cumparaturi diverse, gustari etc. Este important sa aloce o suma si cheltuielilor neprevazute.
- 4 In a doua coloana, cere-i sa treaca banii pe care ii aloca fiecarei cheltuieli.
- 5 La final, cere-i sa faca totalul si sa calculeze daca se incadreaza sau nu in venitul pe care il are. In cazul in care nu se incadreaza in banii de care stie ca dispune, va fi nevoit sa renunte sau sa amane anumite cheltuieli pentru luna viitoare.

IV. LICEAL

Responsabilizeaza-l

***Motto:** Fiule, daca vrei ceva cu adevarat in aceasta viata, trebuie sa muncesti pentru a-l obtine. Si acum fa liniste, anunta extragerea loto! (The Simpsons)*

IV.1. Cum vad adolescentii banii

- > De-a lungul adolescentei, se dezvolta abilitatea de a gandi si de a planifica viitorul.
- > Studiile arata ca de la 14-15 ani, adolescentii pot intelege doua lucruri importante: necesitatea de a **economisi pentru achizitiile viitoare** si de a **economisi pentru situatii neasteptate**. De aceea, aceasta este varsta la care pot fi incurajati sa stranga bani si pentru "zile negre".
- > Dorinta de a obtine independenta se manifesta si in sfera financiara. Multi adolescenti isi doresc sa aiba bani in plus fata de ce le ofera parintii si sunt capabili sa ii obtina.
- > Adolescentii incep sa isi cumpere singuri hainele si accesoriile, asa ca au ocazia sa ia decizii importante legate de cheltuirea banilor.

Trimite ghidul si altor parinti

- Este bine sa fie incurajati sa castige bani, cu mentiunea ca munca realizata sa nu interfereze cu educatia sau alte obligatii pe care le are.
- Principalul lucru pe care adolescentii il invata in acest domeniu este independenta financiara si responsabilitatea.

IV.2. Ce probleme pot sa apara la aceasta varsta

- Adolescentii vor avea cu siguranta cerinte financiare mai mari, care pot depasi posibilitatile parintilor.
- Din dorinta de a castiga bani in plus, se pot implica in activitati nu tocmai potrivite care sa le aduca venituri suplimentare: pariuri, amanet etc.
- De asemenea, pot intra in “incurcaturi” financiare daca se imprumuta sume mari de bani din dorinta de a cumpara obiectele pe care si le doresc foarte mult.
- Multe din alegerile adolescentilor sunt influentate de publicitate sau cu alte cuvinte de moda sau tendinte.

IV.3. Cum il responsabilizezi

“Unde s-au dus toti banii?!” - Ajuta-l sa isi dea seama pe ce cheltuieste banii.

Propune-i sa treaca intr-un tabel toate cheltuielile facute de-a lungul unei luni. Astfel, isi va da seama cat de multi bani pierde pe lucruri care nu ii sunt neaparat necesare.

li poti sugera sa calculeze aceasta suma si sa iti spuna ce ar putea sa cumpere cu ea daca ar economisi-o in fiecare luna. Este o modalitate de a-l motiva sa reduca din cheltuielile inutile si sa se gandeasca sa foloseasca banii mai eficient.

“Cumpar pentru ca am nevoie de acest produs?” - Cum influenteaza reclamele decizia de a cumpara:

- Daca nu ai facut acest lucru pana acum, vorbeste-i despre faptul ca majoritatea reclamelor pornesc de la **premisele crearii dorintei de a avea acel produs**.
- **Provoaca-l la o discutie pe aceasta tema:** cum crede el ca procedeaza cei care creeaza reclamele pentru a convinge clientii sa cumpere un produs? Daca nu stii foarte multe despre tehnicile de manipulare si persuasiune, este bine sa incepi sa te informezi.
- **Printre cele mai frecvente strategii de publicitate** se numara asocierea produsului respectiv cu un statut social inalt, cu o inteligenta ridicata, cu atractivitatea fizica sau cu nume celebre si personaje admirate de tineri.
- **Adolescentii sunt convinsi de reclame tocmai pentru ca nu constientizeaza faptul ca publicitatea ii influenteaza.** Cere-i adolescentului tau sa se informeze referitor la acest domeniu. Va fi surprins sa afle ca exista o intreaga industrie al carei rol este acela de a-l convinge ca pentru a fi fericit are nevoie de telefoane de ultima generatie sau de cosmeticele de la o anumita firma.

“Decizii, decizii.” - Cum iei decizia de a cumpara.

Invata-l sa includa toate obiectele pe care si le doreste si care nu sunt absolut necesare intr-un plan de cheltuieli. Astfel, va avea timp sa se razgandeasca si sa gaseasca mai multe oferte. De exemplu, daca isi doreste un nou telefon, spune-i sa il treaca in bugetul sau, pentru a calcula in cat timp il va putea cumpara. Recomanda-i ca inainte de a cumpara produsul, sa fi vazut cel putin trei alte produse de acelasi tip.

Iata cateva intrebari importante la care este bine sa raspunda inainte de a scoate banii din buzunar:

Am cu adevarat nevoie de acest produs?

Cu ce alte produse l-as putea inlocui?

Care sunt celelalte oferte pentru acest tip de produs?

Cati bani sunt dispus sa cheltuiesc pentru acest obiect?

“De la pusculita la contul de economii.” - Ce inseamna un cont de economii?

Daca adolescentul tau are o sursa suplimentara de venit (poate lucreaza in vacante sau in week-end), ofera-i oportunitatea de a economisi banii castigati. Sau daca te gandesti sa deschizi un cont de economii pe numele tau, consultati-va si informati-va impreuna pentru a face cea mai avantajoasa alegere.

Informeaza-te despre depozitele la termen si conturile de economii.

Explica-i diferentele generale dintre cele doua: depozitele la termen nu permit retragerea in orice moment a sumei economisite, sunt pe o perioada determinata si in general au o dobanda mai mare decat contul de economii.

“Cat ma costa de fapt acest obiect?” - Care este costul real al obiectului pe care il cumperi?

Multe obiecte implica si costuri suplimentare care apar o data cu folosirea lor. De exemplu, daca adolescentul tau intentioneaza sa isi cumpere o masina, ajuta-l sa isi dea seama de cati bani va avea nevoie pentru intretinerea automobilului si benzina si daca poate sa acopere aceste costuri.

“Vreau mai multi bani.” - Cum poate castiga bani in plus adolescentul

Incurajeaza-l sa se angajeze part time, cel putin in perioada vacantei. Printre cele mai frecvente job-uri alese de adolescenti: vanzator, promoter, baby sitting, meditatie, mystery shopper, livrare de pizza, fotograf pentru evenimente.

IV.4. Pusculita cu exercitii

Realizeaza impreuna cu copilul tau un plan de vacanta.

- 1** Spune-i care este suma de care dispuneti pentru petrecerea vacantei. Decideti daca veti petrece vacanta la mare sau la munte, in tara sau in strainatate.

- 2 Dacă ati decis exact locul in care veti pleca, spune-i copilului tau sa caute informatii legate de posibilitatile de cazare, cheltuielile de calatorie, costul diverselor activitati pe care le veti realiza, preturile alimentelor etc.
- 3 După ce a adunat detaliile despre aceste aspecte, cere-i sa aleaga cele mai bune variante posibile pentru fiecare: unde este cel mai convenabil sa va cazati, cum este mai ieftin sa ajungeti in acel loc, ce activitati va permiteti sa realizati etc.
- 4 La final, evaluati impreuna concluziile la care a ajuns adolescentul vostru si decideti care este cea mai potrivita alegere.

Deși suna complicat, este un exercitiu de gestionare și planificare a banilor care îi va fi util adolescentului. În plus, se va simți implicat în deciziile pe care le luati în familie, ceea ce îi va crește încrederea în sine.

IV.5. Cinci sfaturi pentru când va pleca la facultate

Plecarea într-un alt oraș la studii este primul pas către independență. Adolescentul tau va avea nevoie de câteva indicații care să îl ajute să se descurce pentru prima dată cu o sumă mare de bani, cu care să facă față cheltuielilor de fiecare zi.

Iată pe scurt ce îi poți spune înainte de a pleca la facultate:

Pentru plata facturilor : organizează un calendar al cheltuielilor, în care să treci data scadenței, suma și tipul facturii: telefon, curent, etc.

Este important sa platesti facturile la timp, pentru a evita penalizarile.

Incearca sa obtii o bursa pentru studiu sau un job part time, care sa iti permita sa faci fata si activitatii de invatare. Imprumuturile pentru studenti este bine sa fie ultima optiune pentru a face rost de bani. Si nu uita ca scoala ar fi bine sa ramana inca pe primul loc.

Alege optiunile pentru timpul liber care ofera reduceri studentilor. Studentii folosesc o mare parte din bani pentru iesirile in oras. Cauta mai intai evenimentele dedicate studentilor sau cele care ofera reduceri. In timp, vei observa beneficiile.

Observa atent cheltuielile tale si noteaza-le undeva pentru a-ti da seama de cati bani mai dispui si de felul in care alegi sa cheltuiesti banii. Este posibil sa decizi sa renunti la multe cheltuieli care nu sunt necesare.

Informeaza-te despre conturile de economii, despre investitii si imprumuturi. Desi nu par a fi cele mai interesante lucruri care pot preocupa un tanar, aceste informatii il pot ajuta pe viitor.

V. RECOMANDARI

generale pentru toti parintii

1 Fii un model pentru copilul tau.

Ca multe alte lucruri, copilul invata de la tine atitudinea fata de bani. Asadar, daca nu simti ca reusesti sa gestionezi eficient banii sau daca stii ca nu ai incercat inca nicio strategie in acest sens, este bine sa incepi sa schimbi acest lucru la tine inainte de a-l invata pe copil managementul banilor.

2 Este bine sa pastrezi limitele dintre educatia financiara- comportament si disciplina- rezultate scolare.

Nu folosi banii pentru a-l disciplina sau pentru a recompensa rezultatele scolare sau efortul depus pentru a invata. In caz contrar, vei produce confuzie si este posibil sa nu reusesti sa obtii rezultate bune in niciun domeniu.

3 Cand economiseste bani, lasa-l sa astepte o perioada rezonabila de timp.

Doua saptamani inseamna o eternitate pentru un copil de 8 ani. Cu cat copilul este mai mic, cu atat perioada de "economisire" a banilor va fi mai scurta. Pentru prescolari, cateva zile sunt suficiente. Altfel, copilul va dezvolta o atitudine de respingere fata de ideea de a strange bani, intrucat recompensa pentru acest comportament va veni prea tarziu sau prea greu.

- 4 **Suma de bani pe care i-o vei da** depinde de varsta, de posibilitatile financiare si de nevoile copilului. Suma creste pe masura ce copilul creste. Cand copilul va cere mai multi bani de buzunar, foloseste aceasta ocazie pentru a-l ajuta sa isi perfectioneze abilitatile de negociere.
- 5 **Incurajeaza-l pe copil** daca isi doreste sa stranga bani pentru ceva extraordinar (de exemplu, o excursie sau un obiect foarte scump). Oferă-i ajutorul tau si stimuleaza-l sa economiseasca pentru ce isi doreste.
- 5 **Fii pregatit sa ii accepti greselile.**
Cel mai probabil, dupa ce va incepe sa primeasca bani, copilul ii va cheltui pe lucruri nepotrivite sau intr-un mod nepotrivit. Este bine sa fii pregatit pentru acest lucru si sa nu retragi banii de buzunar doar pentru ca nu esti de acord cu alegerile facute de el. Important este ca aceste greseli sa fie facute acum, cand consecintele nu sunt extrem de grave decat mai tarziu, cand urmarile ar putea fi mai serioase.
- 5 **Chiar daca dispui de toti banii de care ai nevoie,** este bine sa nu transmitsi copilului tau mesajul ca cele mai scumpe lucruri sunt cele mai bune sau ca ofera cu siguranta fericirea.

- 8 Evita sa compensezi eventualele lipsuri cu care te-ai confruntat in copilarie** oferindu-i copilului tau “totul”. Este bine sa invete de mic faptul ca pentru unele lucruri este nevoie sa depuna eforturi. In caz contrar, ajuns la maturitate, nu va invata sa se incadreze in limitele bugetului de care dispune decat dupa ce va face greseli “costisitoare”.
- 9 Incearca sa il inveti pe copil sa evite sa cheltuiasca banii “pe care nu ii are”.** Cu alte cuvinte, sa evite imprumuturile si datoriile. In schimb, invata-l strategii de economisire.
- 10 Si nu in ultimul rand:**
Banii nu trebuie sa devina un scop in sine, si nici economisirea lor sa acapareze intreaga existenta. A cumpara ceva ce iti face placere, chiar daca uneori nu este o necesitate, este o modalitate de a profita de viata si de a te binedispune, cu conditia de a nu deveni o obisnuinta.

VI. FEEDBACK-ul tau

Acum ca ai ajuns la final, asteptam feedback-ul tau .
Spune-ne **direct pe site** cu care dintre informatiile prezentate esti sau nu esti de acord.
Despre ce aspecte ai dori mai multe informatii?

Pentru a deveni co-autor la articolele noastre viitoare si pentru a face cunoscute metodele tale si altor parinti, spune-ne cum l-ai invatat pe copil valoarea banilor.

Daca ti-a placut acest material si esti interesat sa primești cele mai noi informatii despre educatia copiilor, te invitam sa te inscrii la :
<http://www.suntparinte.ro/inregistrare>

VII. Despre SuntParinte.ro

SuntParinte.ro este site-ul adresat parintilor preocupati de educatia copiilor lor. Pas cu pas, parintii sunt indrumati sa completeze in familie educatia primita de copiii lor in cadrul scolii.

SuntParinte.ro iti ofera:

- discutii pe teme de interes legate de cresterea si educatia copiilor,
- modalitati inedite prin care il poti invata concepte stiintifice sau ii poti dezvolta imaginatia copilului tau,
- locuri unde poti petrece timpul alaturi de el,
- informatii despre activitatile extrascolare la care il poti inscrie,
- grupuri de discutii unde poti intra in legatura cu profesorii sau invatatorul copilului tau.

Acest Ghid este un document gratuit. Cunosti parinti care ar avea nevoie de aceste informatii ? Le poti trimite acest material PDF in format original si integral, mentionand sursa: www.suntparinte.ro

Copyright © Intuitext.ro 2010

Trimite ghidul si altor parinti

Bibliografie selectiva

Alhabeeb, M., J., (1996). *Teenagers' Money, Discretionary Spending And Saving*, Association for Financial Counseling and Planning Education

Baban, A., (2001). *Consiliere educationala. Ghid pentru orele de dirigentie consiliere*, S.C.Psinet, S.R.L., Cluj Napoca

Birkenbihl, V.F., (1998). *Antrenamentul comunicarii*, Editura Gemma-Pres, Bucuresti

Bonsang E., (2007). *How do middle-aged children allocate time and money transfers to their older parents in Europe?*, Springer Science+Business Media B.V.

Bradley, R. H., & Corwyn, R., (2002). *Socioeconomic status and child development*. Annual Review of Psychology, 53, 371-399

Centrul Parteneriat pentru Educatie, (2004). *Ghidul: Diferente de gen in cresterea si educarea copiilor*

Channel de Reniyah Wolf, (2004). *Banii si energia din spatele lor*.

Ciofu C., (2004). *Interactiunea parintii-copiii*, Editura Amaltea

Coleman, J.S. (1988). *Social capital in the creation of human capital*. American Journal of Sociology, 94, S95-S120.

Cosmovici, A., Iacob, L., (2000). *Psihologia Scolara*, Editura Polirom, Iasi

DeLire, T., Kalil, A., (2002). *How Do Cohabiting Couples With Children Spend Their Money?*, SGE

Dezmir L., *Cum sa faci bani inca din adolescenta*

Doss, V., Marlowe, J., Godwin, D., (1995). *Middle school children`s sources and uses of money*, Journal of Consumer Affairs, Vol. 29

Furnham, A., (2001). *Parental attitudes to pocket money/allowances for children*, Journal of Economic Psychology, Vol. 22

Furnham, A., Argyle, M., (1998). *The psychology of money*, Taylor and Francis Group

Furnham, A., (1999). *Economic socialization: A study of adults' perceptions and uses of allowances (pocket money) to educate children*, British Journal of Developmental Psychology, Volume 17, Number 4

Furnham, A., (1999). *The savings and spending habits of young people*, Journal of Economic Psychology, Vol. 20, pp. 667-697

Kirchler, E., Rodler, C., Holzl, E., (2001). *Conflict and decision-making in close relationships: love, money, and daily routines*, Psychology Press Ltd

Kooreman, P., (2005). *Time, money, peers and parents; some data and theories on teenage behavior*, Journal of Population Economics, Vol. 20, Nr.1

Kuzma K., (2003). *Intelegi-ti copilul*, Casa de editura Viata si Sanatate

Mayer, S.E., (1997). *What Money Can't Buy: Family Income and Children's Life*, University Press

McDonough, M., P., Calderone, S., (2006). *The Meaning of Money*, American Behavioral Scientist, Vol. 49, No. 12, 1703-1718

McDowell, J., (1998). *103 Intrebari care le pun copiii despre bine si rau*

McLoyd, V. C., (1990). *The impact of economic hardship on black families and children: psychological distress, parenting and socioemotional development*. Child Development, 61, 311-346.

McNeal, J., (1999). *The kids market: myths and realities*, Paramount Market Publishing, INC

Morris P., (2000). *Does Money Really Matter? Estimating Impacts of Family Income on Children's Achievement with Data from Random-Assignment Experiments*

Morris, P., Duncan, G. J., & Clark-Kauffman, E., (2003). *Child well-being in an era of welfare reform: The sensitivity of transitions in development to policy change*. Unpublished manuscript, MDRC.

Novacovici P., *Avantaj la Start. Cum sa ai un avantaj in fata colegilor de liceu/facultate*

Panisoara, I.O., (2003), *Comunicarea eficienta. Metode de interactiune educationala*, Editura Polirom, Iasi

Roedder, J., (1999). *Consumer Socialization of Children: A Retrospective Look At Twenty-Five Years of Research*, Journal of Consumer Research, Inc., Vol. 26

Shea, J., (2000). *Does parents money matter?*, Journal of Public Economics, Vol. 77

Singh, S., (1997). *Marriage money: the social shaping of money in marriage and banking*, National Library of Australia

Smock, P., Manning, W., Porter, M., (2005). *"Everything's There Except Money": How Money Shapes Decisions to Marry Among*, Journal of Marriage and Family

Soitu, L., Vrajmas E., Paun E., (2001). *Consiliere familiala -fise-*. Institutul European Iasi

Warton , P., Goodnow, M., (1995). *Money and children's household jobs: Parents' views of their Interconnections*, International Journal of Behavioral Development. Vol 18(2), 335-350.

Yeung, J., Linver, M., Brooks-Gunn, (2002). *How money matters for young children`s development: parental investment and family processes*, Child Development, Vol. 73, No.6

Story, M., French, S., (2004). *Food Advertising and Marketing Directed at Children and Adolescents in the US*, International Journal of Behavioral Nutrition and Physical Activity

Zelizer, V., (1994). *The Social Meaning of Money: Pin Money, Paychecks, Poor. Relief, and Other Currencies*, New York, NY: Basic Books